

Lietuvos Respublikos Generalinei
prokuratūrai
Vilniaus apygardos prokuratūrai
Kauno apygardos prokuratūrai
Šiaulių apygardos prokuratūrai
Panevėžio apygardos prokuratūrai
Klaipėdos apygardos prokuratūrai

Vilnius, 2008-03-07
Vilnius

Viešoji įstaiga „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ nori atkreipti Lietuvos teisėsaugos darbuotojų dėmesį į informacijos apie ikiteisminio tyrimo duomenų, siejamų su psichikos sveikatos problema turinčiu asmeniu, paskelbimo pasekmes bei pagrįstumą.

Viešajai įstaigai nerimą sukėlė prokuratūros darbuotojų paviėšinta informacija apie praeitą savaitę Pakruojyje ir Panevėžyje įvykusias žmogžudystes.

Globalios iniciatyvos psichiatrijoje ekspertų vertinimu, po dvylikamečio nužudymo Pakruojyje nepagrįstai buvo paviėšinta informacija apie įtariamo šio nusikaltimo įvykdymu vyro privačius duomenis: informaciją apie jo invalidumo grupę bei negalės pobūdį. Esame įsitikinę, kad šią informaciją paskelbti nebuvo viešojo intereso, o toks poelgis anaip tol nebuvo būtinas ikiteisminio tyrimo procesui.

Ypač didelį susirūpinimą sukėlė žiniasklaidoje pasirodęs Panevėžio policijos komisariato viršininko pavaduotojo komentaras. Jame pareigūnas pateikia vertinimą: „normalios psichikos žmogus to negalėjo padaryti“. Tokiu būdu Panevėžio policijos komisariato pareigūnų komentarai dar nežinomam nusikalstamą veiką atlikusiam asmeniui „diagnozavo ligą“, ir ją tiesiogiai siejo su nusikaltimo priežastimi.

Po šio komentaro žiniasklaidos priemonės tiesiog perpildė klaidingi pranešimai, kuriuose visuomenė „informuojama“ apie Lietuvos miestuose siautėjančius psichikos ligonius.

Pareigūno komentaras Panevėžyje – klasikinis pavyzdys, kuomet komentaruose psichikos sveikatos vertinimas neretai painiojamas su poelgių amoralumu. Informuojame, kad dauguma nusikaltimų įvykdo sveikos psichikos žmonės. Būtent jie, turėdami labai aiškius tikslus, planuoja žmogžudystes ir jas šaltakraujiškai vykdo.

Jų moralė yra stipriai pažeista, bet psichikos ligomis jie neserga. Tą patvirtina ir statistika, kuri rodo, kad psichikos ligomis sergantys žmonės įvykdė mažiau nei 1 procentą nusikaltimų. Tyrimais įrodyta, kad psichikos liga sergančiųjų tarpe smurto prieš save ir kitus rizikos veiksniai iš esmės yra tie patys kaip ir bendroje populiacijoje.

Globalios iniciatyvos psichiatrijoje teisininkai ateityje siūlo susilaikyti nuo skubotų vertinimų, kurie nesuderinami su Lietuvos teisės aktuose įtvirtintomis nuostatomis apie ikiteisminio tyrimo duomenų neskelbtinumą, didina psichikos sveikatos priežiūros paslaugų vartotojų stigmą ir socialinę atskirtį. Primename, kad pareigūnai turi ir įtariamojo psichikos sveikatos būklę palikti vertinti psichikos sveikatos ekspertams.

Ateityje rekomenduojame įvertinti visuomenės informavimo priemonių galias. Paskelbta žinia gali padaryti žmogui nepataisomos žalos, jau nekalbant apie pamintą orumą ar pažeistą nekaltumo prezumpcijos principą.

Įvykus panašioms įvykiams ir prieš viešai reiškiant nuomonę apie juos VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ kviečia kaupti reikiamos informacijos į psichikos sveikatos srityje dirbančius ekspertus“.

L.e.p. direktorė

Karilė Levickaite